

КАКВО СЕ ГОВОРЕШЕ ПОД КРАЛСКИЯ ДЪБ

Шегите на младите момичета неволно замряха сред горската тишина. Дори най-младата, Монтале, стана сериозна.

– Колко е приятно – въздъхна тя, – откровено да си поговорим за всичко, а най-главното, за нас самите.

– Да – отвърна Дьо Тоне Шарант, – при двора под кадифето и брилянтите винаги се крие лъжата.

– А аз – каза Луиза – никога не лъжа. Когато не мога да кажа истината, мълча.

– Така можете да изпаднете в немилост, скъпа моя – забеляза Монтале, – тук не е Блоа. Там ние поверявахме на старата принцеса всичките си горести и желания. Тя понякога си спомняше, че също е била млада. Разказваше ни за своята любов към мъжа си, а ние ѝ разказвахме историите за нейните похождения, според мълвата. Бедната жена! Тя заедно с нас се смееше. Къде ли е сега?

– Ах, Монтале, веселке моя – обади се Луиза, – пак въздишаш. Гората не ти действа сериозно.

– Мили приятелки – забеляза Атенаис, – не съжелявайте за живота в Блоа, тук също не е лошо. При двора мъжете говорят за такива неща, които строго са забранени за майките, опекуните и особено духовниците. А все пак това е приятно, нали?

– Ах, Атенаис! – изчерви се Луиза.

– Нашата приятелка се разоткровеничи. Да се възползваме от това! – засмя се Монтале.

– Използвайте, защото днес вечерта може да ви разкрия най-съкровените си тайни.

– Ех, ако господин Дьо Монтеспан беше с нас! – подхвърли Монтале.

– Вие мислите, че аз обичам господин Дьо Монтеспан?

– Той е такъв красавец.

– Да, и това е голямо преимущество в моите очи.

– Виждате ли!

– Нещо повече, от всички мъже той е най-красивият, най...

– Какво има там? – скочи бързо от скамейката Луиза.

– Сигурно някаква кошута минава през храстите.

– Боя се само от хората – каза замислено Атенаис.

– Когато не приличат на господин Дьо Монтеспан, нали?

– Стига сте ме дразнили... Той действително ме ухажда, но това нищо не значи. Господин Дьо Гиш също ухажда принцесата.

– Бедният! – възкликна Луиза.

– Защо бедният? Мисля, че принцесата е достатъчно красива и заема високо положение.

Ла Валиер поклати тъжно глава.

– Когато обичаш – каза тя, – то обичаш не за красотата и високото положение, главното в човека е душата му.

Монтале гръмко се засмя.

– Душа, погледи – какви нежности! – присмя се тя.

– Аз говоря само за себе си – защити се Луиза.

– Благородни чувства! – хладно, със сянка на презрение каза Атенаис.

– Непознати ли са ви тези чувства, госпожице? – попита Ла Валиер.

– Прекалено са ми познати. Но оставете ме да продължа. Как може да съжالياвате човек, който ухажда принцесата. Той сам си е виновен.

– Не! Не! – прекъсна я Ла Валиер. – Принцесата си играе с чувствата като малките деца с огъня, без да разбира, че една искра може да подпали целия дворец. Тя блести и това ѝ сти-

га. Тя иска целият ѝ живот да е низ от непрекъснати радости и удоволствия. Господин Дьо Гиш я обича, а тя никога няма да отговори на чувствата му.

Атенаис презрително се засмя.

– Каква ти любов! – сви рамене тя. – Кому са нужни тези благородни чувства? Добре възпитаната жена с великодушно сърце, след като се движи сред мъже, трябва да внушава любов, дори обожание, а наум да си казва: „Струва ми се, че аз няма да съм аз, ако мразя този човек по-малко от останалите“.

– Ето какво го очаква господин Дьо Монтеспан! – плесна с ръце Ла Валиер.

– Него и всеки друг. Аз все пак го предпочитам и ще бъда с него. Скъпи мои, ние, жените, властваме, докато сме млади – между петнайсет и трийсет и пет години. Докато живеете само със сърцето си, накрая ще ви остане единствено то!

– Колко е страшно – прошепна Ла Валиер.

– Браво! – възкликна Монтале. – Вие сте смела, Атенаис. Далеч ще стигнете.

– Не ме ли одобрявате!

– Одобрявам ви от цялата си душа! – обади се присмехулицата.

– Шегувате се, Монтале, нали? – попита Луиза.

– Не, не, аз напълно съм съгласна с това, което каза Атенаис, но аз...

– Какво аз?

– Не умея да действам така. Кроя планове, на които биха завидели холандският наместник и сам испанският крал, а когато настъпи време за действие, не излиза нищо.

– Страхувате ли се? – забеляза презрително Атенаис.

– Чак ме е срам.

– Жал ми е за вас, но поне умеете да избирате.

– Наистина не знам. Не!... Съдбата ми се надсмива, мечтая за император, а намирам...

– Ора, Ора, престани! – извика Луиза. – За да станеш интересна, си готова да пожертваш хора, които предано те обичат.

– Това не ме интересува. Който ме обича, трябва да бъде щастлив, иначе ще го изгоня. Нещастие за мен е да проявя слабост, нещастие ще бъде и за него да страда от тази слабост. А аз ще си го изкарвам на него! Честна дума!

– Ора!

– Така и трябва – каза Атенаис, – може би по този път ще постигнете каквото искате. Мъжете в много отношения са истински глупаци. За тях кокетството, гордостта и непостоянството са едно и също. Аз, например, съм горда, по-точно непристъпна и рязко отблъсквам претендентите, като съвсем не искам да ги задържам около себе си. А мъжете казват, че съм кокетка, и самолюбието им нашепва, че мечтая за тяхното ухажване. Другите жени, като вас, Монтале, се поддават на нежни думи. Те биха загинали, ако на помощ не им се притече благодетелният инстинкт, който ги заставя неочаквано да променят тактиката и да наказват този, пред когото едва не са отстъпили.

– Ето това се казва научна дисертация! – забеляза Монтале с тон на лакомка, предъвкваща изискано ядене.

– Това е ужасно! – прошепна Луиза.

– Благодарение на такова кокетство, а това се нарича наистина кокетство – продължи придворната дама, – благодарение на него любовникът, който току-що се е гордял със своите успехи, изведнъж губи цялото си самочувствие. Той вече се е мислил за победител, а изведнъж му се налага да даде заден ход. В резултат вместо ревнив, неудобен и скучен мъж ние имаме покорен, страстен и горещ любовник, тъй като пред него всеки път стои нова любовница. Това е цялата философия на кокетството. Благодарение на него ставаш царица сред жените, след като Бог не ти е дал скъпоценното качество – умението да управляваш собственото си сърце и разум.

– Колко сте ловка! – възкликна Монтале. – Как добре сте разбрали женската роля!

– Искам да си осигуря щастлив живот – скромно каза Атенаис. – Като всички слаби любещи сърца и аз само се защитавам от гнета на по-силните.

– А Луиза мълчи.

– Просто не мога да ви разбера – отзова се Луиза. – Говорите така, сякаш не живеете на земята, а на някаква друга планета.

– Няма що, хубава е вашата земя. Земя, където мъжът кади тамян пред жената, докато не ѝ се замае главата, а след това ѝ нанася оскърбление.

– Защо трябва да се замайваш? – възрази Луиза.

– Това е съвсем нова теория, скъпа моя. Какво средство знаете, за да можете да устоите, след като сте увлечена.

– Само ако знаехте какво значи сърце – възкликна младото момиче, вдигайки своите красиви влажни очи към тъмното небе, – аз всичко бих ви обяснила и бих ви убедила. Любещото сърце е по-силно от цялото ви кокетство и цялата ви гордост. Кокетната може да предизвика вълнения, дори страст, но никога няма да внуши истинска любов. Любовта, както аз я разбирам, е свършено, пълно, непрекъснато самопожертване, и при това от двете страни. Ако аз обикна някого, ще го моля да не посяга на моята чистота и свобода и ще му кажа, а той ще разбере, че душата ми се разкъсва, отказвайки се от наслаждението. Той, който ме обожава, ще бъде трогнат от моята тъжна жертва и също ще се пожертва. Той ще ме уважава и няма да иска моето падение, за да не нанесе след това оскърбление, съгласно вашата кощунствена теория. Ето така разбирам любовта. Нима можете да кажете, че моят възлюбен ще ме презира? За нищо на света няма да повярвам, освен ако по природа той е подлец. Но моето сърце е гарант, че няма да спра избора си върху подлец. Моят поглед ще му служи за награда за всичките му жертви и ще пробуди у него такива качества, които той не е подозирал.

– Луиза! – прекъсна я Монтале. – Всичко това са думи, а на дело постъпвате по съвсем друг начин.

– Какво искате да кажете?

– Раул дьо Бражелон ви обожава, едва ли не на колене ви моли за любов. Нещастният виконт е жертва на вашата добродетелност. От моето лекомислие или от гордостта на Атенаис той никога не би страдал така.

– Просто това е особен вид кокетство – усмихна се Атенаис, – госпожицата го използва, без дори да подозира.

– Боже мой! – извика Луиза.

– Да. Познаваме това простодушие: повишена чувствителност, постоянна екзалтация, страстни пориви, водещи до нищо... Това също е връх на изкуството и също е много ефективно. Ако помисля малко, може би ще го предпочета пред моята гордост, във всеки случай той е много по-изтънчен от кокетството на Монтале.

Двете придворни дами се заляха от смях. Ла Валиер мълчаливо поклати глава и каза:

– Ако бях чула в присъствието на мъже четвърт от това, което ми наговорихте тук, или ако съм убедена, че го мислите, бих умряла на място от срам и обида.

– Тогава умирайте, нежна хлапачко – отвърна госпожица Дьо Тоне Шаранг. – Макар че тук няма мъже, но затова пък има две жени, ваши приятелки, които направо ви обвиняват, че сте простодушна кокетка, което ще рече, най-опасната от всички съществуващи.

– Какво говорите! – възкликна Луиза, като се изчерви и едва не се разплака.

В отговор се раздаде нов взрив от смях.

– Почакайте, ще попитам за това Бражелон, който те познава от дванайсет години, обича те и ако може да ти се вярва, нито веднъж не е целунал дори крайчеца на пръстите ти.

– Какво ще кажете за такава жестокост, госпожице с нежно сърце? – обърна се Атенаис към Ла Валиер.

– Ще кажа само една дума: добродетел. Да не би вие да отричате и добродетелта?

– Послушай, Луиза, недей да лъжеш – Ора я хвана за ръката. – Как! Дванайсет години непристъпност и строгост!

– Преди дванайсет години съм била само на пет. Детските лудории не се смятат.

– Е, добре, сега си на седемнайсет, ще приемем не дванайсет, а три години. Значи в продължение на три години постоянно си била жестока. Но против теб говорят сенчестите гори на Блоа,

срещите при светлината на звездите, нощните срещи под кедри-те, неговите двайсет и вашите четиринайсет, пламенните му по-гледи, говорещи по-красноречиво от думите.

– Каквото и да е, аз ви казах истината.

– Не е за вярване!

– Но предположете, че...

– Какво има? Говори!

– Доизкажи се, защото ще предположим нещо, което не си сънувала.

– Можете да предположите, че ми се е струвало, че обичам, но всъщност да не е така.

– Как, ти не обичаш?

– Какво да правя! След като не съм постъпвала като другите, които обичат, значи не обичам, значи моят час не е настъпил.

– Пази се, Луиза! – каза Монтале. – Ще ти отговоря с твое-то неотдавнашно предупреждение. Раул го няма, затова не го обиждай. Бъди великодушна. Ако след като прецениш всичко, стигнеш до заключение, че не го обичаш, кажи му го направо. Бедният юноша!

Тя отново започна да се смее.

– Госпожицата току-що съжаляваше господин Дьо Гиш – на-меси се Атенаис. – Няма ли тук връзка? Може би равнодушието към един се обяснява със състрадание към друг?

– Какво пък – тъжно въздъхна Луиза, – оскърбявайте ме, смейте се, ясно е, че не сте способни да разберете.

– Боже мой, каква обида и тъга, и сълзи! – възкликна Монтале. – Ние се шегуваме, Луиза, уверявам те, съвсем не сме такива чудовища, каквито ни мислиш. Погледни гордата Атенаис, тя не обича господин Дьо Монтеспан, но щеше да изпадне в отчаяние, ако Монтеспан не я обичаше... Погледни ме мен, аз се смея на господин Маликорн, но той отлично умее, когато иска, да ми целува ръка. Освен това най-старата от нас няма и двайсет години... Всичко е пред нас!

– Вие сте луди, наистина сте луди! – прошепна Луиза.

– Да, ти единствена си със здрав ум.

– Разбира се!

– Значи все пак не обичаш бедния Бражелон? – попита Атенаис.

– Може би – избърза Монтале – тя не е съвсем сигурна в това. Във всеки случай имай предвид, Атенаис, ако господин Дьо Бражелон се окаже свободен, огледай го добре, преди да дадеш дума на господин Дьо Монтеспан.

– Скъпа моя, господин Дьо Бражелон не е единственият интересен мъж. Господин Дьо Гиш по нищо не му отстъпва.

– На днешния бал той нямаше успех – каза Монтале. – Принцесата не го погледна нито веднъж.

– А господин Дьо Сент Енян блестеше. Уверена съм, че много от жените, които го видяха как танцува, няма скоро да го забравят. Нали, Ла Валиер?

– Защо ме питате? Не съм го виждала и не искам да го виждам.

– Няма какво да се хвалиш със своята добродетелност! Нали имаш очи!

– Зрението ви е прекрасно.

– Значи днес вечерта си видяла всички наши танцьори.

– Да, почти всички.

– Това „почти“ звучи не много любезно за тях.

– Какво да правя!

– Кой от всички тези кавалери, които си видяла, предпочитай?

– Да – намеси се Монтале, – господин Дьо Сент Енян, господин Дьо Гиш, господин...

– Никого, всички са еднакво хубави.

– Нима в това блестящо събрание, в този пръв в света дворниковой не ти е харесал?

– Не казвам това.

– Тогава сподели с нас. Назови твоя идеал.

– Какъв идеал?

– Значи все пак имаш такъв?

– Наистина – възкликна изкараната от търпение Ла Валиер, – аз решително не ви разбирам. Вие също имате сърце, както и аз, и очи, и изведнъж говорите за господин Дьо Гиш, за гос-

подин Дьо Сент Енян или за някой друг, когато на бала беше кралят.

Тези думи, произнесени бързо, развълнувано и страстно, предизвикаха такова учудване у двете приятелки, че Ла Валиер се изплаши от току-що казаното.

– Кралят! – извикаха в един глас Монтале и Атенаис. Луиза закри лицето си с ръце и наведе глава.

– Да, да! Кралят! – прошепна тя. – Нима според вас някой може да се сравни с него?

– Може би си права, госпожице, като казваш, че имаш превъзходно зрение. Ти виждаш далеч, дори твърде далеч! Само че, уви, кралят не е от тези хора, върху които могат да се спират нашите нещастни погледи.

– Вие сте прави, вие сте прави! – извика Луиза. – Не всички очи могат безопасно да гледат към слънцето. Но аз ще го погледна, дори да ослепея!

В тази минута, сякаш в отговор на тези думи, в храстите се чу шум на листа и коприна. Придворните дами скочиха ужасени. Те видяха как се заклатиха клончетата, но не видяха никого.

– Това е вълк или глиган! – изплашено извика Монтале. – Да бягаме, да бягаме по-скоро!

В неописуем ужас трите се втурнаха по първата попаднала им алея и си поеха дъх едва на края на гората. Там се спряха и се притиснаха една към друга. Сърцата им биеха до пръсване. Чак след няколко минути дойдоха на себе си. Луиза беше останала съвсем без сили. Ора и Атенаис я подкрепяха.

– Едва се спасихме – каза Монтале.

– Ах, госпожици – каза Луиза. – Боя се, че там имаше звяр, по-страшен от вълк. По-добре беше да ме разкъса вълк, отколкото някой да чуе думите ми. Ах, аз съм луда. Как можах да си въобразя подобни неща!

При тези думи тя се залюля като тревичка, краката ѝ се подкосиха и загубвайки съзнание, се изплъзна от ръцете на приятелките си и падна на тревата.

БЕЗПОКОЙСТВОТО НА КРАЛЯ

Да оставим нещастната Ла Валиер в безсъзнание и с грижещите се за нея приятелки и да се върнем при кралския дъб.

Девоиците не бяха успели да се отдалечат на двадесетина крачки, когато шумът, който ги бе изплашил, се усили. Иззад храстите се показа човек, който излезе на полянката и виждайки, че скамейката е празна, се разсмя.

По даден от него знак от храстите излезе и неговият спътник.

– Нима, господарю – започна спътникът, – уплашихте нашите госпожици, които толкова интересно разговаряха за любовта?

– Да, за съжаление – отвърна кралят. – Но ти не се страхувай, Сент Енян!

– Каква щастлива среща, господарю! Ако се осмелявах да ви давам съвети, бих ви посъветвал да се затичате подире им.

– Те са вече далеч.

– Това не е така. Ако знаеха, че ги преследват, те с голямо удоволствие биха се оставили да ги настигнат. Особено ако узнаеха кой е преследвачът.

– Ти си много самонадеян.

– Ами как! На едната аз ѝ бях по вкус, а другата ви сравняваше със слънцето.

– Ето затова трябваше да се крием. Къде се е видяло слънцето да свети през нощта?

– Ей Богу, Ваше Величество, вие не сте любопитен. На ваше място непременно бих поискал да узная кои са тези две горски